

نقش مکتب اومانیسم و روشنفکری مشروطه بر آثار معماری

دوره قاجار در شیراز (تا نیمه قرن سیزدهم هجری قمری)

الهه قائدی^۱، سوناز سعیدنیا^۲، تابان قنبری^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز elaheghaedi@outlook.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز. ssaidnia@yahoo.com

۳. استادیار دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز tb_ghanbari88@hotmail.com

چکیده

جنبش رنسانس یا نوزایی، کانون تحولات فکری و تجدید حیات فرهنگی غرب بود و مقدمه روشن اندیشی و ظهور مکاتب گوناگون فلسفی از جمله اومانیسم که به اصالت انسان و اولویت خواست و اراده او می اندیشید. انقلاب فرهنگی اروپا به کشورهای منطقه محدود نماند و دامنه آن به تدریج به ایران رسید. در دوره قاجار، اقدامات اصلاحگرانه ولیعهد وقت، عباس میرزا، مبنی بر آشنایی ایرانیان با فناوری غرب به منظور مدرن سازی قوای نظامی، اعزام محصلان به اروپا، تأسیس چاپخانه، ترجمه کتاب، انتشار روزنامه و... که در نهایت به تغییر نظام سیاسی و ساختار فرهنگی جامعه انجامید، تأثیر شگرفی بر روشن اندیشی و سبک زندگی ایرانیان داشت. از سویی، تحولات جهانی قرن نوزدهم میلادی، هنر و معماری ایرانی را تحت تأثیر قرار داد و ایرانیان تحصیل کرده در اروپا، نقش مهمی در انتقال، بومی سازی و تلفیق هنر شرق و غرب ایفا نمودند، چنانکه بسیاری از بناهای معماری دوره قاجار - و بعد از آن - اگرچه به هنر مشرق زمین و سلیقه ایرانی پایبند بود، از نفوذ جریان های هنری و مکاتب فکری و فلسفی اروپا بی بهره نماند. این مقاله، ضمن بازخوانی پیشینه تاریخی روشنفکری و اومانیسم در غرب، به نفوذ آن در ایران می پردازد و نمونه ای چند از آثار معماری دوره مشروطه را از دیدگاه اخیر بررسی می نماید.

واژگان کلیدی: اومانیسم، روشنفکری، رنسانس، قاجار، ایران، معماری